

Dit lesidee kwam tot stand in samenwerking met de vakgroep Nederlands eerste graad van HASP-O Centrum Sint-Truiden.

LESDOELEN

Dit lesidee focust op leerplandoel 10 (A-stroom) / leerplandoel 9 (B-stroom). De leerlingen kunnen onderwerp en persoonsvorm vinden in een zin en kennen de functie ervan. Ze hebben dit nodig om de communicatieve opdrachten (schrijfopdracht en spreekopdracht) uit te kunnen voeren.

BEGINFASE VAN DE LES

De nieuwe leerlingen in het eerste middelbaar gaan zichzelf kort voorstellen. De leerkracht geeft enkel een aantal inhoudelijke kwaliteitscriteria mee (bv. wat er vermeld moet worden, uit hoeveel zinnen het tekstje moet bestaan ...).

De leerlingen schrijven een kort tekstje waarin ze zichzelf beschrijven. De leraar verzamelt (een kopie) van deze tekstjes (dit kan ook digitaal via een online prikbord zoals [Padlet](#)). De leraar zoekt een voorbeeldtekstje uit waarin de zinsstructuur telkens dezelfde is en het onderwerp bijna altijd 'ik' is, en een voorbeeldtekstje waar er meer variatie in de zinsbouw en de keuze van het onderwerp is. Indien nodig kan de leraar ook zelf een tekstje schrijven of een voorbeeld gebruiken van leerlingen van vorige jaren.

MIDDENFASE VAN DE LES

De leraar bekijkt samen met de leerlingen klassikaal beide voorbeeldtekstjes en laat de leerlingen tot de vaststelling komen dat een tekst met meer variatie in onderwerp (en zinsbouw) veel vlotter is.

De leraar modelt tijdens dit gesprek hoe het onderwerp gevonden kan worden in een zin. De leraar geeft daarna de vervolgoopdracht mee: de tekstjes moeten herschreven worden zodat er meer variatie in de zinsbouw zit. De herschreven teksten zullen de leerlingen gebruiken om zich mondeling voor te stellen.

De leraar geeft de leerlingen voldoende inoefentijd om het ontleden van de zinnen onder de knie te krijgen. Daarbij past hij of zij het GRRIM-principe toe: eerst worden een aantal oefeningen voorgedaan door de leraar (modelling), daarna maakt de leraar een aantal oefeningen samen met de klas, daarna werken de leerlingen in duo's en pas daarna werken de leerlingen alleen.

- **Differentiatie:** De leerlingen die de verschillende tussenstappen niet nodig hebben, kunnen sneller zelfstandig aan de slag. Daarvoor kan de leraar niet alleen moeilijkere zinnen voorzien, maar kan de leraar de leerlingen ook al de stap laten zetten naar meer variatie in de zinsbouw en/of de toevoeging van het verschil tussen een doen- en een zijnsrelatie.

Voor de volgende fase van de les (spreekopdracht) toetst de leerkracht of alle leerlingen de nodige kennis over het onderwerp verworven hebben. Dit doet de leraar in een niet-communicatieve opdracht, om een zo helder mogelijk beeld te krijgen. Leerlingen die de kennis nog niet beheersen, kunnen dan bijgestuurd worden.

EINDFASE VAN DE LES

De leerlingen passen hun kennis van het taalsysteem toe in een korte spreekopdracht waarin ze zichzelf voorstellen. De leraar kan een aantal criteria kiezen rond spreekvaardigheid, maar een van de criteria is dat de leerlingen voldoende variatie aanbrengen in het gebruik van het onderwerp en dat de zinnen grammaticaal correct gevormd zijn (onderwerp - persoonsvorm).

- **Tip:** In grote klassen kunnen spreekopdrachten heel veel leestijd innemen. Een online tool (zoals Flip in Teams of filmpjes op Padlet) kan dan zinvol zijn. Als de leerlingen de spreekopdracht toch in de klas doen, is het zinvol om de andere leerlingen een (functionele) luisteropdracht te geven. Leerlingen zouden bijvoorbeeld op basis van wat ze horen een reflectie kunnen schrijven over wat ze bewonderen aan hun medeleerlingen. Ze gebruiken daarbij dan een opbouw met een hoofdzin (Ik bewonder X) en een bijzin (omdat ...).

De inspiratiefiche is uiteraard geen afgewerkte les. De vragen hieronder helpen je om vanuit deze inspiratiefiche een les te ontwerpen voor jouw leerlingen volgens de principes van effectieve didactiek.

VOORBEREIDING

DOELGERICHT WERKEN

- Wat wil je dat er blijft plakken bij je leerlingen na deze les?
- Aan welke leerplandoelen werk je?
- Hoe kadert het lesdoel binnen een groter geheel?

BEGINSTUATIE

- Welke voorkennis hebben je leerlingen?
- Wat deden de leerlingen al rond die vaardigheid of dat thema?

ORGANISATIE

Welke materialen/lokaalopstelling/groepsindeling ... heb je nodig?

BEGINFASE

DOEL

- Hoe zorg ik dat het lesdoel en de succescriteria duidelijk zijn voor de leerlingen?
- Zien leerlingen de integratie van dit doel in het grotere geheel?

VOORKENNIS

- Hoe roep je voorkennis op bij alle leerlingen?
- Welke acties onderneem je voor leerlingen met minder voorkennis?
- Gebruiken je leerlingen eerder geleerde strategieën?

MOTIVATIE

- Hoe motiveer je je leerlingen voor je les?
- Hoe motiveer je je leerlingen om hun grenzen te verleggen?
- Krijgen je leerlingen keuzes en verantwoordelijkheid (voor hun leerproces)?

MIDDENFASE

INSTRUCTIE / PROBLEEMSTELLING

- Met welke voorbeelden verduidelijk je je instructies?
- Hoe verduidelijk je moeilijke begrippen waarvan je wilt dat leerlingen ze kennen?

BEGELEID INOEFENEN: STRATEGIEËN INOEFENEN / MODELING

- Hoe model je de aanpak voor opdrachten? En hoe bouw je die ondersteuning af?
- Wat doe je voor leerlingen die de strategieën nog niet zelfstandig toepassen?
- Welke ondersteuning bied je aan leerlingen met taalmoeilijkheden?

ACTIVEREN EN INTERACTIE STIMULEREN

- Hoe zorg je dat zoveel mogelijk leerlingen tegelijkertijd actief leren?
- Hoe bevorder je interactie tijdens de les?

CONTROLE VAN BEGRIP

Welke korte checks voorzie je om na te gaan of de leerlingen de geziene leerstof beheersen?

EINDFASE

- Hoe krijgen je leerlingen zicht op hun groei?
- Hoe kunnen je leerlingen aantonen dat ze de doelen bereikt hebben?
- Wanneer en hoe bouw je verder op deze les?